

<https://jas.ui.ac.ir/?lang=en>

Journal of Applied Sociology

E-ISSN: 2322-343X

Vol. 35, Issue 2, No.94, Summer 2024, pp 25-46

Received: 16.07.2023 Accepted: 20.12.2023

Research Paper

Synthesizing Effective Factors Contributing to Chaos in Stadiums during Matches: A Sequential Mixed Approach (Meta-synthesis - DEMATLE)

Masoud Naderian Jahromi*

Associate Professor of Sport Management, Faculty of Sport Sciences, University of Isfahan, Isfahan, Iran

m.naderian@spr.ui.ac.ir

Fatemeh Naderian

Ph.D. Student of Sport Management, Faculty of Sport Sciences, Shahid Chamran University of Ahvaz, Khuzestan, Iran

naderianfatemeh@yahoo.com

Abdollah Rasae Rad

Ph.D. Student of Sport Management, Faculty of Sport Sciences, Shahid Chamran University of Ahvaz, Khuzestan, Iran

abdolah.r1371@gmail.com

Introduction

Order in the realm of sports, particularly in team sports like football, volleyball, and basketball, plays a significant role in shaping the cultural landscape of society, particularly among teenagers and young adults (Nazari et al., 2018). Stadiums serve as prominent social arenas (Yildirim, 2017) where one can witness both order and discipline, alongside breaches of norms, various forms of violence, and chaos. Given the increasing significance of sports activities, especially football, in society, particularly among the younger generation, and recognizing that the factors contributing to anomalies and chaos in stadiums intersect with other social elements, such as media influence, the presence of unofficial spectator groups and fans, premeditated disturbances during matches, and ethnic inclinations, it is crucial to understand the key areas influencing abnormal behavior, violence, and aggression in sports settings and devise specialized measures for their control. As no prior research has explored the interrelationships between the variables influencing stadium chaos and the cause-and-effect dynamics among these variables, the aim of this study was to conduct a research synthesis of the effective factors in stadium chaos during matches using a sequential mixed approach (meta-synthesis-DEMATLE). "Social disorder" is one of the social factors influencing the occurrence of abnormal spectator behavior in sporting events (Elahi Menesh and Masoumi, 2017). Many sports spectators perceive collusion, cheating, disregard for the law, a win-at-all-costs mentality, and sensationalizing matches to attract more spectators as commonplace in sports environments, thereby undermining the importance of law and its observance.

Materials & Methods

This study was applied in nature, employing a sequential mixed (qualitative-quantitative) method to achieve its objectives. The initial phase involved gathering information through research synthesis with a focus on the meta-synthesis method, while the subsequent phase entailed analyzing relationships using a multivariate decision-making approach, emphasizing the DEMATLE technique. To conduct the meta-synthesis, Sandelowski and Barroso's 7-step method was employed.

The analysis of factors contributing to social chaos in stadiums during matches revealed that comparative reasoning, team dependence on ethnicities, lack of meritocracy, external influences, politicization of sports, and weak legislation were integral components of the causal framework. The structure of effects in the occurrence of norm-breaking behaviors and chaos in stadiums also encompassed individual characteristics, unequal resource distribution, economic hardship, win-lose mentality, lack of consensus on values, institutional non-cooperation, global developments, and cultural transition.

Discussion of Results & Conclusion

* Corresponding author

Naderian Jahromi, M., Naderian, F., & Rasae Rad, A. (2024). Synthesizing effective factors contributing to chaos in stadiums during matches: A sequential mixed approach (Meta-synthesis - DEMATLE). *Journal of Applied Sociology*, 35(2), 25-46. <https://doi.org/10.22108/jas.2023.138383.2418>

2322-343x / © University of Isfahan

This is an open access article under the CC BY-NC-ND/4.0/ License (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>).

<https://doi.org/10.22108/jas.2023.138383.2418>

To mitigate abnormal spectator behavior, the following recommendations are proposed:

1. Implementing punitive measures for offensive spectators to enhance compliance with behavioral norms, aligning with the perspectives of Simon (2010) and Emma (2013) and theories of social disorganization and social control.
2. Systematically organizing the association of sports teams and clubs' fans, ensuring their meaningful and active involvement in developing an ethical code aligned with Iranian cultural norms.
3. Establishing a systematic and ongoing process to identify and incentivize well-behaved and law-abiding spectators through fan centers with club and stadium managers providing facilities in accordance with legal standards for exemplary citizens.
4. Forming a civilian policing unit from among the

spectators overseen by the fan club and ensuring that appropriate arrangements are made for each match, emphasizing meticulous pre-match planning in accordance with regulations and standards.

5. Discouraging coaches, managers, and players from promoting win-lose thinking as much as possible and emphasizing the participatory nature of sports and enjoyment of competition instead.

6. Defining spectators' rights in sports environments, both pre- and during competitions based on behavioral indicators, speech, and interactions with officials and police and conducting public education sessions and educational workshops to impart these principles.

Keywords: Social Unrest, Football Spectators, Rules and Regulations, Research Synthesis

مقاله پژوهشی

سنترپژوهی عوامل مؤثر در آشفته‌گی ورزشگاه‌ها در حین مسابقات: رویکرد آمیخته متوالی (فرا ترکیب - دیمتل)

مسعود نادریان جهرمی* , دانشیار، گروه مدیریت ورزشی، دانشکده علوم تربیت‌بدنی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران

m.naderian@spr.ui.ac.ir

فاطمه نادریان، دانشجوی دکترای مدیریت ورزشی، دانشکده علوم ورزشی، دانشگاه شهید چمران اهواز، خوزستان، ایران

naderianfatemeh@yahoo.com

عبدالله رسائی راد، دانشجوی دکترای مدیریت ورزشی - دانشگاه شهید چمران اهواز، خوزستان، ایران

abdolah.r1371@gmail.com

چکیده

هدف تحقیق، سنترپژوهی و تحلیل روابط ساختارهای علی - معلولی مؤثر در آشفته‌گی ورزشگاه‌ها بود. پژوهش حاضر به روش آمیخته اجرا شد. شناسایی عوامل مدنظر با روش فرا ترکیب و تعیین روابط میان آنها با تکنیک دیمتل انجام شد. پایگاه‌های اطلاعاتی - تحقیقاتی برای تحقیقات مرتبط منتشر شده در بازه زمانی سال‌های ۲۰۰۵ تا ۲۰۲۱ بررسی شد. این سنترپژوهی از پیشینه آشفته‌گی اجتماعی، تعداد ۳۱۱۳ سند مرتبط را شناسایی کرد که طی فرآیندهای استاندارد غربال‌گری، ۵۹ سند با گذراندن فرآیندهای ارزیابی کیفیت، تحلیل و بررسی شد. نتایج تحقیق نشان داد ۱۵ ساختار مؤثر در آشفته‌گی ورزشگاه‌ها، در حین مسابقات وجود دارد که از این ۱۵ عامل، هفت عامل، یعنی استدلال قیاسی، وابستگی تیم‌ها به قومیت‌ها، وجود نداشتن شایسته‌سالاری، عوامل اثرگذار بیرونی، سیاست‌زدگی ورزش، قانون‌گذاری ضعیف و نبود ساختماندهای ضروری، جزء ساختارهای علی در بروز آشفته‌گی در ورزشگاه‌ها هستند و هفت عامل دیگر، یعنی خصوصیات فردی، توزیع ناعادلانه منابع، فقر اقتصادی، تفکر برد-باخت، توافق نکردن بر ارزش‌ها، همکاری نکردن نهادها، تحولات جهانی و گذار فرهنگی، جزء ساختارهای معلولی در ایجاد آشفته‌گی در ورزشگاه‌ها در حین مسابقات به حساب می‌آیند.

واژه‌های کلیدی: آشفته‌گی اجتماعی، هنجارهای رفتاری، تماشاگران فوتبال، قوانین و مقررات.

* نویسنده مسئول:

نادریان، مسعود؛ نادریان، فاطمه. و رسائی راد، عبدالله. (۱۴۰۲). سنترپژوهی عوامل مؤثر در آشفته‌گی ورزشگاه‌ها در حین مسابقات: رویکرد آمیخته متوالی (فرا ترکیب - دیمتل).

جامعه‌شناسی کاربردی، ۳۵(۲)، ۲۵-۴۶. <https://doi.org/10.22108/jas.2023.138383.2418>

مقدمه

نظم اجتماعی از مهم‌ترین مباحث جامعه‌شناسی و از کانونی‌ترین موضوعات بحث شده در آن است. نظم در عرصه ورزش، به‌ویژه ورزش‌های تیمی مانند فوتبال، والیبال و بسکتبال، یکی از فعالیت‌های اجتماعی است که نقش بسزایی در شرایط فرهنگی جامعه و در بین نوجوانان و جوانان دارد (نظری و همکاران، ۱۳۹۶). ورزشگاه‌ها از بارزترین صحنه‌های اجتماعی‌اند (Yildirim, 2017) که در آنها نظم و انضباط، قانون‌گرایی، احترام و برخی از هنجارشکنی‌ها، انواع خشونت‌ها و آشفتگی‌ها مشاهده می‌شود. در کنار عوامل فردی، عوامل اجتماعی هم در این زمینه مؤثر است. رفتارهای تماشاگران در مسابقات، از دغدغه‌های مسئولان برگزاری این مسابقات و به‌طور کلی جامعه ورزش بوده است؛ زیرا رفتارهای تماشاگران در بیشتر مسابقات حساس، موجب برخی آسیب‌های اجتماعی، قانون‌گریزی‌ها و آشفتگی‌ها در ورزشگاه‌ها و خسارت‌های مالی بوده است (Ghasemi & Keshkar, 2022). بررسی‌ها نشان داده است که در طول مسابقات ورزشی، لیگ‌های برتر ایران (فوتبال، والیبال، بسکتبال، کشتی و هندبال) در سال ۱۳۹۷ از هر ۱۰۰ مسابقه ورزشی، ۹۶ مسابقه باعث بروز قانون‌شکنی و رفتارهای نابهنجار (از اعتراض به تصمیم داور گرفته تا برخوردهای فیزیکی به اشکال مختلف، در میان عوامل برگزارکننده مسابقات، مانند کادر فنی تیم‌ها، بازیکنان، هواداران و تماشاگران) شده است که از این بین، بیش از ۵۰ درصد از ناهنجاری‌های رفتاری در زمان برگزاری مسابقات، به‌صورت لفظی و ۲۸ درصد آن موجب درگیری فیزیکی بین تماشاگران و هواداران تیم‌های ورزشی شده است (نادریان جهرمی و اخوان، ۱۴۰۰). یکی از عوامل اجتماعی تأثیرگذار بر بروز رفتارهای نابهنجار به‌وسیله تماشاگران در مسابقات، «آشفتگی اجتماعی» است (الهی‌منش و معصومی، ۱۳۹۷). بسیاری از تماشاگران ورزشی احساس می‌کنند تبانی، تقلب، قانون‌گریزی، کسب پیروزی در مسابقه به هر قیمت، اشاعه تفکر برد-باخت و

حساس کردن مسابقات به‌صورت افراطی برای جذب بیشتر تماشاگر در محیط‌های ورزشی رایج شده است، در این شرایط احترام به قانون و رعایت آن، جایگاه خود را از دست می‌دهد. از نظر دورکیم^۱، ارتباط بین فرد با جامعه، ارتباط یک معتقد مکلف و رمز اخلاقی اوست و نظم اخلاقی با وجود تغییر و تحول افراد، عنصر اصلی استمرار روابط اجتماعی است (Tyreal et al., 2020؛ Schimmel, 2016؛ بیرانوند و همکاران، ۱۳۹۹). با فرسایش اجتماعی، رعایت قوانین و هنجارها کم‌رنگ‌تر می‌شود، ناهنجاری به عادت تبدیل و به‌دنبال آن احساس آشفتگی نیز بیشتر می‌شود (عباس‌زاده و همکاران، ۱۳۹۱). تماشاگران ورزشی سالیان طولانی است که به دعوا، مشاجره، بر زبان آوردن الفاظ رکیک و فحاشی در هنگام تماشای مسابقات عادت کرده‌اند. چنین رفتارهایی از حالت نابهنجار بیرون می‌آید، متأسفانه به‌صورت امری طبیعی و عادی تلقی می‌شود و در نتیجه بیشتر تماشاگران، ترسی از مجازات برای چنین رفتارهایی احساس نمی‌کنند. (نادریان، ۱۳۹۵). از سال‌ها قبل، کمیته بین‌المللی اخلاق مستقر در کمیته بین‌المللی المپیک (IOC) تلاش‌های فراوانی برای استاندارد کردن رفتارهای تماشاگران در اماکن ورزشی و ورزشگاه‌ها در هنگام تماشای مسابقات انجام داده است. این کمیته با تدوین شاخص‌ها و رفتارهایی، بر لذت‌بردن از مسابقات و احترام متقابل در هر شرایطی به‌وسیله تماشاگران تأکید داشته است (Mountjoy et al., 2016). بر همین اساس، کمیته اخلاق فدراسیون فوتبال ایران نیز برای استاندارد کردن رفتارهای تماشاگران در فضاهای ورزشی، توصیه‌هایی را در قالب بخش‌نامه ارائه داده و بر توسعه هنجارهای اجتماعی و اخلاقی در ورزشگاه‌ها و در هنگام تماشای مسابقات تأکید داشته است (Bakhshalipour et al., 2021). گرچه تلاش‌های زیادی از جانب نهادهای ورزشی به‌خصوص کمیته‌های اخلاق مستقر در همه باشگاه‌های ورزشی در توسعه مسائل فرهنگی و رفتارهای اخلاقی انجام و منشور اخلاقی بازیکنان و تماشاگران نیز تدوین شده است، همچنان در

¹ Durkheim

شرایط نابسامانی که مستعد بی‌نظمی، جرم و انحراف است، همه چیز را تحت تأثیر قرار می‌دهد. حسین پور (۱۳۹۶) عقیده دارد زمانی که التزام اجتماعی به قوانین، هنجارها و قواعد از بین برود، افراد احساس می‌کنند راهنمایی در انتخاب خود ندارند و در نتیجه، حالتی از خود گسستگی و بی‌سازمانی در نظام اجتماعی آشکار می‌شود. در حقیقت تضعیف هنجارهای نظم‌دهنده به رفتارها، وضعیت آنومیک خوانده می‌شود (جوادی و همکاران، ۱۳۹۱). پیامدهای آنومی دو شکل، در نوعی نابسامانی فردی و در قالب تعارض شخصیت فردی و خودخواهی انسان با شخصیت اجتماعی و دیگرخواهی او متجلی می‌شود و نتیجه تعارض هم این است که خواسته‌های وجدان جمعی، کارایی خود را از دست می‌دهد (فرهمنده و نجفی، ۱۳۹۷). تضعیف این فشارهای جمعی نیز، باعث می‌شود که افراد به حال خودشان رها شوند (Vukayibambe Isaac, 2005). در چنین شرایطی، رفتارهای انحرافی اجتناب‌ناپذیر خواهد بود و این موضوعی است که در هنگام مسابقات، در استادبوم‌ها و ورزشگاه‌ها و در بین تماشاچیان مشاهده می‌شود. مقادیر جرم از طریق بررسی ساختار فرهنگی و اجتماعی جامعه به دست می‌آید (Bjerregaard & Cochran, 2008). بی‌نظمی و بعضی از اشکال رفتارهای نابهنجار، بیشتر ناشی از جدایی بین اهداف نهادی شده فرهنگی یک جامعه و مسیرهای ساخته شده اجتماعی برای رسیدن به آن اهداف است. به بیان دیگر، شکاف میان اهداف و وسایل مشروع برای دستیابی به آنها، موجب شکست ارزش‌ها در سطح فردی و اجتماعی می‌شود (Donihue et al., 2002)؛ قاسم‌نژاد و همکاران، ۱۳۹۷). متعاقب نظر بجرری گراد و کوهران^۲ (2008) که معتقد است جامعه موجب کج‌رفتاری افراد می‌شود و در واقع انحرافات رفتاری، حاصل فشارهای ساختاری-اجتماعی خاصی است که افراد را به کج‌رفتاری سوق می‌دهد، تغییراتی که در محیط‌های ورزشی رخ می‌دهد و ورزش، به مثابه بنگاه‌های تجاری عمل می‌کنند و تجارت و توفیقات مادی در

هنگام مسابقات ورزشی، در بیشتر رشته‌های ورزشی از جمله فوتبال، بی‌هنجاری‌های رفتاری و قانون‌شکنی از سوی تماشاگران به‌وفور مشاهده می‌شود. در چنین شرایطی، تا زمانی که تماشاگران به قوانین و مقررات و رعایت هنجارها توجه نکنند، هیچ اقدام مؤثری، راه قطعی برای بهبود وضعیت رفتار تماشاگران و حتی بازیکنان در باشگاه‌ها به حساب نمی‌آید (المیری، ۱۳۸۷).

مبانی نظری

در تحلیل و تبیین انحرافات، بی‌نظمی و کج‌روی‌های رفتاری و آشفته‌گی در محیط‌های ورزشی به‌وسیله تماشاچیان و بازیکنان، از نظریه‌های مختلفی استفاده می‌شود. ماریس و بلک بوم^۱ (2019) معتقد است وقتی بین اهداف فرهنگی (مانند دستیابی به موفقیت و شیوه‌های کسب ثروت و عملی کردن آرزوها) و وسایل و تشکیلاتی برای دستیابی به این اهداف (مانند تحصیلات و گروه دوستان و خانواده) تناسبی وجود نداشته باشد، در آن صورت افرادی که در یک ساختار اجتماعی تحت فشارند، احتمالاً بیش از دیگران رفتار انحرافی خواهند داشت (عباس‌زاده و همکاران، ۱۳۹۱؛ مجتبیایی و همکاران، ۱۳۹۹). نظریه بی‌سازمانی اجتماعی، حاکی از آن است که رشد اجتماعی بر انسجام اجتماعی تأثیر منفی دارد. این فرضیه مبتنی بر این دیدگاه است که اجتماعات بر توافق هنجاری-اصولی اهداف مشترک مبتنی شده‌اند تا قادر باشند رفتارها را کنترل کنند. بی‌سازمانی اجتماعی نشان می‌دهد جوامعی که رشد و توسعه را تجربه می‌کنند هم، دچار فقر، مقادیر بالای تحرک اجتماعی و بزهکاری می‌شوند. قانون‌گریزی و توجیه، از جمله رفتارهای رایج در آن جوامع محسوب می‌شود.

افراد در شرایط قانون‌گریزی و بی‌نظمی، دیگر برای اقتدار اخلاقی جامعه احترام قائل نیستند و تأثیر آن بر افراد ناچیز است؛ بنابراین احساس سردرگمی، تشویش و فقدان راهنمایی اخلاقی به افراد دست می‌دهد، تقاضاهای غیر متعارف و هنجارشکن آنان بیشتر و خودخواهی بر آنها غالب می‌شود.

¹ Mares and Blackbum

² Bjerregaard & Cochran

بوم‌شناختی است (صفری، ۱۳۹۰). این نظریه به تحلیل سیستمی از میزان قانون‌گریزی و انجام رفتارهای نابهنجار روی می‌آورد که به لحاظ جغرافیایی و مکانی در یک شهر یا محیط ویژه توزیع می‌شوند. در این نظریه، میزان قانون‌گریزی و مصادیق آن بیشتر به صورت نوشته ترسیم شده و با دیگر ویژگی‌های اقتصادی و اجتماعی ساکنان و گروه‌های کج رفتار ارتباط یافته است. یکی از پیش فرض‌های اساسی نظریه بوم‌شناختی که در مکتب شیکاگو توسعه یافته است، این است که آن دسته از حوزه‌های درون شهرهای تجاری و صنعتی که به لحاظ اجتماعی دچار بی‌سازمانی شده‌اند، ارزش‌ها و سنت‌های قانون‌شکنی و روی‌آوری به رفتارهای بزهکارانه را توسعه می‌دهند. از دیدگاه انتخاب عقلانی و با توجه به تئوری انتخاب، کاهش بالقوه پیوندهای اجتماعی و انسجام اجتماعی به آسانی، بازدارنده بالقوه در نظر گرفته می‌شوند؛ زیرا این کاهش از نظر فرد، هزینه‌ای برای گرایش به انحراف محسوب می‌شود، اولین هزینه را با سود خالص آن مقایسه می‌کند و تصمیم‌گیری نهایی را نسبت به انجام دادن رفتار به وجود می‌آورد (عباس‌زاده و همکاران، ۱۳۹۱؛ مجتبیایی و همکاران، ۱۳۹۹). براساس نظریه انتخاب عقلانی، در صورت وجود انسجام و پیوندهای اجتماعی و وجود روابط گرم متقابل و اعتماد کافی بین اعضای جامعه، افراد در بیشتر مواقع مرتکب جرم و کج‌روی نمی‌شوند؛ زیرا با انجام دادن آن، شبکه روابط خود را از دست می‌دهند و از طرف کسانی وارد می‌شوند که با آنها رابطه داشته‌اند، به گونه‌ای که این فرآیند، هزینه زیادی برای آنها خواهد داشت (Donihue et al., 2002). برعکس این قضیه در ورزشگاه‌ها و در بین تماشاگران ورزشی نیز اتفاق می‌افتد. هنگامی که یک رفتار انحرافی، به عنوان یک ارزش در بین تماشاگران ورزشی تلقی می‌شود (مثلاً در هنگام خشونت، بازیکن تیم خودی بر بازیکن تیم رقیب)، برای از بین بردن روحیه بازیکنان تیم مقابل، شروع به فحاشی و توهین می‌کنند. با وجود روحیه دادن به تیم خودی، این فرآیند از سوی همه تماشاگران و حتی مربیان و مسئولان ورزشی تأیید می‌شود.

ورزش، نقش بنیادین دارند. وضعیت فرهنگی و ساختار اخلاقی نیز، ورزشگاه‌ها را به چنین اعمال و رفتاری به وسیله تماشاچیان و همچنین بازیکنان وادار می‌کند (المیری، ۱۳۸۷؛ ویس، ۱۳۹۲)؛ زیرا زمانی که پول و مادیات، محور ورزش‌های تجاری و مسابقات قرار می‌گیرند، رسیدن به این اهداف به ابزارهایی نیز نیاز دارد که از آن به شیوه‌های مناسب استفاده کند. حساس کردن به وسیله سازماندهندگان مسابقات، شرط بندی‌های بسیار کلان، اشاعه تفکر برد- باخت بین باشگاه‌های ورزشی، اشاعه هواداری افراطی بازیکنان برای جذب تماشاچی بیشتر در بروز کج‌روی‌های رفتاری در بین تماشاچیان مؤثر است (نادریان، ۱۳۹۵؛ Emma, 2013). وارنر و همکاران^۱ (1993) با الهام از نظریه ناکامی منزلتی کوهن^۲، معتقدند بیشتر تماشاگران ورزشی از طبقه متوسط و فرودست جامعه‌اند که با ارزش‌ها، رفتارها و ویژگی‌های طبقات عمدتاً کم‌درآمد جامعه پیوند می‌خورند و بخشی از ناکامی‌های خود و خرده‌فرهنگ بزهکاری را تشکیل می‌دهند و نظام ارزشی چنین تماشاگرانی، در مقابل نظام ارزشی است که در منشور اخلاقی ورزش‌ها و اصول بازی‌های جوانمردانه نهفته است. به علاوه تجاری‌سازی ورزش‌ها و افراطی‌گری در میزان هواداری باشگاه‌ها و ورزشکاران (مانند سرسپردگی بیش از حد به باشگاه مدنظر)، متغیر مداخله‌گری است که به بروز رفتارهای نابهنجار اضافه می‌شود. یکی دیگر از نظریاتی که در تشریح بروز کج‌روی‌های اجتماعی استفاده شده است، نظریه کنترل اجتماعی است. از نظریه کج رفتاری‌های اجتماعی چنین استنباط می‌شود که کنترل اجتماعی در ورزشگاه‌ها و در بین تماشاگران وجود ندارد و در نتیجه به بروز رفتارهای غیراخلاقی، آسیب‌رساندن به وسایل و تجهیزات ورزشگاه‌ها و شعارهای تند علیه بازیکنان منجر می‌شود (Vukayibambe, 2005؛ بیرانوند و همکاران، ۱۳۹۹). یکی دیگر از نظریه‌هایی که تحلیل رفتارهای نابهنجار و غیراخلاقی تماشاگران است و در ورزشگاه‌ها از آن بهره می‌گیرند، قانون‌گریزی در نظریه

¹ Warner et al.

² Chohen

بازی؛ ۳. پرتاب اشیا به طرف بازیکنان؛ ۴. دعوکردن و ۵. وندالیسم (آزاده و همکاران، ۱۴۰۰).

با توجه به اهمیتی که فعالیت‌های ورزشی و به‌خصوص فوتبال در زندگی افراد جامعه و به‌ویژه قشر جوان پیدا کرده است و نظر به اینکه عوامل مؤثر در بروز ناهنجاری و هرج و مرج در ورزشگاه‌ها با دیگر عوامل اجتماعی مانند تبلیغات رسانه‌ها، وجود گروه‌های غیررسمی تماشاگران و هواداران و برنامه‌ریزی‌های قبلی برای اغتشاش در حین برگزاری مسابقات در ورزشگاه‌ها و گرایش‌های قومیتی در تعامل است، شناخت زمینه‌های مؤثر در شکل‌گیری رفتارهای ناهنجار، خشونت و پرخاشگری در عرصه ورزش و شیوه‌های کنترل آن با استفاده از تدابیر خاص، اهمیت دارد. در میان مقوله‌ها و مباحثی که در موضوعات اجتماعی مرتبط با ورزش مطرح است، به خشونت و پرخاشگری تماشاگران در مسابقات، به‌ویژه مسابقات فوتبال، همواره به‌عنوان پدیده‌ای اجتماعی توجه شده است (Setyowati, 2013؛ جزینی و عرب‌سرخی، ۱۳۹۶).

پیشینه تحقیق

فرلینگ^۱ (1997) و سیمون^۲ (2010) در تحقیق خود نتیجه گرفتند زمینه‌های رشد قانون‌گریزی، ناهنجاری‌های رفتاری و بالارفتن جرم، نتیجه توافقی نکردن بر ارزش‌های اساسی و هنجارهای توافق‌شده جامعه است و نتیجه آن، وقوع مقادیر بالای جرم است که این خود به‌دلیل سطح پایین کنترل اجتماعی اتفاق می‌افتد. طالبی و علیزاده (۱۳۹۷) در تحقیق خود نتیجه گرفتند که بخش عمده بروز رفتارهای ناهنجاری که تقریباً در تمام مسابقات ورزشی در ورزشگاه‌ها، در سطحی گسترده در میان تماشاگران ورزشی رخ می‌دهد و گزارش‌های آن در تمام سایت‌های مجازی و روزنامه‌های ورزشی و غیرورزشی مشاهده می‌شود، بی‌توجهی مدیران ورزشی به قوانین و مقررات و همچنین استانداردهای جهانی برگزاری

این موضوع به مرور زمان نهادینه و رفتار طبیعی تلقی می‌شود (نادریان، ۱۳۹۵). نتایج تحقیقات، تأثیر مثبت احساس آشننگی بر قانون‌گریزی را نشان می‌دهند (مجتبایی و همکاران، ۱۳۹۹؛ عباس‌زاده و همکاران، ۱۳۹۱). زمانی که بخش اندکی از افراد جامعه، هنجارهای رسمی و قوانین اجتماعی و مبانی اخلاقی را نادیده می‌گیرند، با وضعیت قانون‌گریزی روبه‌رو می‌شویم، اما وقتی که تعداد زیادی از افراد جامعه قوانین را نادیده بگیرند، در این حالت قانون‌گریزی به یک مسئله اجتماعی تبدیل می‌شود (حیدرنژاد و همکاران، ۱۴۰۰). در ورزشگاه‌ها به‌دلیل حضور حجم زیادی از تماشاگران، این مسئله بسیار حائز اهمیت است. در حقیقت بین میزان قانون‌پذیری تماشاگران در ورزشگاه‌ها و نگرش آنها نسبت به رعایت قوانین و مقررات و هنجارها و احترام به قوانین، رابطه معناداری مشاهده می‌شود (Tekin & Kurland, 2019؛ نقوی و خادم، ۱۳۹۹؛ المیری، ۱۳۸۷). آشننگی اجتماعی، در حقیقت یک وضعیت بی‌قاعدگی یا بی‌هنجاری^۲ است که در آن افراد قادر نیستند براساس یک «نظام از قواعد مشترک» ارتباط متقابل برقرار و نیازهای خود را ارضا کنند (عباس‌زاده و همکاران، ۱۳۹۱؛ صادقی و پورغلامی، ۱۳۹۹)؛ در نتیجه نظم فرهنگی و اجتماعی فرومی‌پاشد و در چنین شرایطی، بی‌نظمی و رعایت‌نکردن قوانین و مقررات و هنجارها به اوج می‌رسد. نمونه‌هایی از این مسئله در ورزشگاه‌های سراسر کشور مشاهده می‌شود. در هنگام برگزاری مسابقات در بسیاری از رشته‌های ورزشی، دعوا و زد و خورد بین تماشاگران، رفتارهای خلاف هنجارهای ورزشی در بین بازیکنان و کسانده شدن ادامه قانون‌گریزی‌ها در بین تماشاگران، آسیب‌رسانی به اموال ورزشگاه‌ها و مواردی از این قبیل رایج شده است. فرایند بروز رفتارهای خشن و کج‌رفتاری‌ها در حین برگزاری مسابقات ورزشی، با جریان اجتماعی شدن و فرهنگ‌پذیری افراد در پاره‌ای از فرهنگ‌ها مرتبط است که فرد در آنها زندگی می‌کند (فتحی، ۱۳۹۸). در میان رفتارهای تهاجمی تماشاگران فوتبال، خشونت تماشاگران در پنج دسته عمده طبقه‌بندی شده است: ۱. حملات کلامی؛ ۲. اختلال در جریان

¹ Freling

² Simon

نشد که روابط بین متغیرهای مؤثر بر آشفستگی ورزشگاه‌ها و رابطه علی و معلولی بین این متغیرها را بررسی کرده باشد؛ بنابراین هدف از انجام پژوهش حاضر، سنتزپژوهی عوامل مؤثر در آشفستگی ورزشگاه‌ها در حین مسابقات ورزشی با رویکرد آمیخته متوالی بود.

روش‌شناسی

این پژوهش از نظر هدف کاربردی است و به روش آمیخته متوالی (کیفی - کمی) انجام شده است. در بخش اول جمع‌آوری اطلاعات به صورت سنتزپژوهی، با تأکید بر روش فراترکیب، یعنی الگوی فراترکیب سندلوسکی و باروسو^۲ (2016) و بخش دوم تحلیل روابط با رویکرد تصمیم‌گیری چند متغیره با تأکید بر تحلیل روابط علی - معلولی (تکنیک دیمتل از انواع روش‌های تصمیم‌گیری بر پایه مقایسات زوجی) است. این تکنیک برای شناسایی الگوی روابط علی، میان مجموعه‌ای از متغیرها استفاده می‌شود. این روش، روابط علی و معلولی و اثرپذیری و اثرگذاری عامل‌ها را نشان می‌دهد و متخصصان قادرند با کمک این روش، با تسلط بیشتری، نظرهای خود را درباره آثار (جهت و شدت آثار) میان عوامل بیان کنند. جدول ۲، ماتریس ارتباط مستقیم را نشان می‌دهد که همان مقایسات زوجی خبرگان است.

به منظور شناسایی مؤلفه‌های اثرگذار بر آشفستگی در ورزشگاه‌ها، از نتایج پژوهش‌های موجود و در دسترس در پایگاه‌های علمی معتبر در زمینه آشفستگی اجتماعی و ناهنجاری‌های رفتاری در حوزه ورزش استفاده شد که در بخش دوم شامل مدیران، کارشناسان و تماشاگران فوتبال بودند. ابزار گردآوری داده‌ها، فیش‌برداری از پژوهش‌های پیشین و پرسش‌نامه نهایی‌سازی عوامل و در نهایت پرسش‌نامه خبرگانی تحلیل روابط علی - معلولی بود. به منظور تجزیه و تحلیل داده‌های پژوهش، در بخش اول از روش فراترکیب و در بخش دوم از روش دیمتل استفاده شده است. به‌طور

مسابقات است. حسین‌پور (۱۳۹۶) در تحقیق خود نتیجه‌گیری کرد که با توجه به اینکه در ایران و در شرایط کنونی، تقریباً همه تماشاگران ورزشی مردند و عمدتاً در سنین بین ۱۲ تا ۲۵ سال قرار دارند، در حین تماشای مسابقات، محیط مساعدی برای بروز رفتارهای ناهنجار و قانون‌شکنی آنان فراهم شده است. عادت کردن به انجام رفتارهای ناشایست و هنجارشده آن به وسیله تماشاگران ورزشی در محیط‌های ورزشی فقر، نگرشی به قوانین و مقررات، فقر فرهنگی و فقر شهروندی از یک سو و نتیجه‌گرایی و اشاعه تفکر برد- باخت بین تیم‌های ورزشی از طرف دیگر، بستر مساعدی برای بروز خشونت و هنجارشکنی در استادیوم‌ها به وجود آمده است.

حسین‌پور (۱۳۹۶) در پژوهش خود نتیجه می‌گیرد که یکی از دلایل ناکارآمدی قانون یا تمایل پایین در پذیرش قوانین، ویژگی‌های خود قانون در جامعه است. به بیان دیگر، در تبیین مسئله قانون‌گرایی و قانون‌ستیزی ضروری است که به خصوصیات خود قانون هم توجه می‌شود.

مارس و بلکبرن^۱ (2019) در تحقیق خود بیان می‌دارند که شرایط نابسامان جامعه، مانع تثبیت قوانین عام می‌شود و از سوی دیگر قوانین خاص‌گرایانه‌ای که با نیازها و مقتضیات جامعه امروز منطبق نیستند، بر تغییر و توسعه در سطوح خرد و میانی و کلان بر افراد، نهادها و جامعه تأثیر منفی می‌گذارند، این موضوع بر تشدید وضعیت نابسامان حاکم بر جامعه و رفتار افراد و گروه‌های اجتماعی آن اثرگذار است. جهانی‌شدن ورزش موجب شده است تا تمام ابعاد آن، شکل سازمان‌یافته‌ای به خود بگیرد. تمام رشته‌های ورزشی ملزم به رعایت دقیق قوانین جهانی مربوط به خود هستند؛ بنابراین باید با قوانین و مقررات متناسب با تغییر و تحولات جهانی ورزش همگام شد. بررسی‌ها نشان می‌دهد بی‌سازمانی و وجودنداشتن نظم در جایگاه تماشاگران فوتبال در استادیوم‌های ورزشی، کاملاً مشهود بوده است که این خود منشأ بسیاری از انحرافات رفتاری است. اما پژوهشی یافت

¹ Mares and Blackburn

² Sanddelowski & Barroso

انسانی و پایگاه مجلات تخصصی نور و منابع اطلاعاتی برخط معتبر خارجی، مانند ساینس دایرکت، اسپرینگر و امرالد اینسایت و هیومن کینتیکس در بازه زمانی سال‌های ۲۰۲۱-۲۰۰۵ بررسی شده‌اند که در نتیجه آن، ۳۰۱ مقاله فارسی مرتبط و ۲۸۱۲ مقاله انگلیسی یافت شد؛

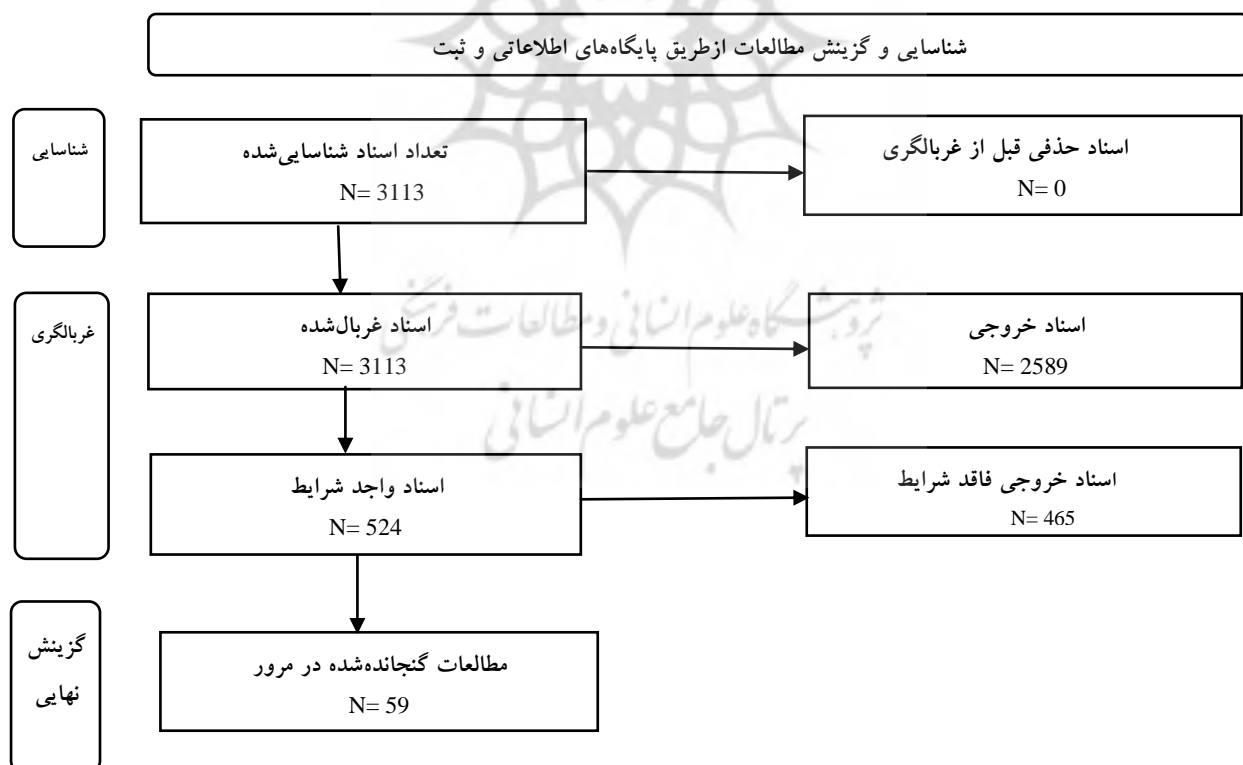
۳- جست‌وجو و انتخاب متون: در فرآیند جست‌وجوی مؤلفه‌های مختلفی مانند عنوان، چکیده، محتوا، جزئیات مقاله (نام نویسنده، سال و...) در نظر گرفته و مقالاتی حذف شدند که با هدف و سؤال پژوهش تناسبی نداشتند. در نهایت ۵۹ مقاله تحقیق برای استخراج عوامل مرتبط با عوامل مرتبط با آشفته‌گی اجتماعی مناسب و پذیرفتنی تشخیص داده شده است. این بررسی نظام‌مند در راستای بررسی‌های سیستماتیک و متاآنالیز PRISMA2020 خواهد بود. این چک‌لیست، شامل استانداردهایی درباره مقدمه، روش‌ها، نتایج و بحث و نتیجه‌گیری از سنتز پژوهی مطالعات مرتبط است.

خاص، به منظور کدگذاری داده‌های حاصل از فراترکیب، از الگوی تحلیل مضمون استقرایی استفاده شده است.

برای انجام فراترکیب در این پژوهش، از روش هفت مرحله‌ای ساندلوسکی و باروسو (2016) استفاده شده است:

۱- تنظیم سؤال پژوهش: سؤال اصلی پژوهش این است که عوامل اصلی مرتبط با آشفته‌گی اجتماعی کدام‌اند و چگونه طبقه‌بندی می‌شوند؟

۲- مرور نظام‌مند پیشینه تحقیق: در این مرحله با استفاده از کلمات کلیدی پژوهش، از آشفته‌گی اجتماعی و هنجارشکنی در ورزش، جست‌وجوی نظام‌مند گزارش‌های تحقیقات منتشرشده در مجلات علمی مختلف و معتبر خارجی و داخلی با هدف تعیین اسناد معتبر و مرتبط در بازه زمانی مناسب انجام شده است. مقالات منتشرشده در منابع اطلاعاتی مجلات و نشریات معتبر داخلی، مانند مرکز اطلاعات علمی برخط جهاد دانشگاهی، پرتال جامع علوم

شکل ۱- نمودار جریان بررسی سیستماتیک (PRISMA (2020)
Fig 1- Systematic review flow chart - PRISMA 2020

دست آمد که نشان‌دهنده پایایی مناسب کدهای استخراجی است؛ از این رو فرض استقلال کدهای استخراجی رد و وابستگی نداشتن آنها به یکدیگر تأیید می‌شود که این امر به معنای وضعیت معتبر و مناسب توافق بین دو کدگذار است. شایان ذکر است که براساس هرم کیفیت شواهد، یافته‌های حاصل از روش‌های سنتز پژوهشی به دلیل فرآیند محوری و استانداردهای روشن در جمع‌آوری و تحلیل داده‌ها، خود از بالاترین اعتبار برخوردارند؛

۷- ارائه یافته‌ها: نتایج حاصل از فراترکیب در قالب جدول ۱ نشان داده شده و شامل عوامل مرتبط با آشفتگی اجتماعی است که در ۲۴ مؤلفه دسته‌بندی شده است. به منظور نهایی‌سازی عوامل حاصل از فراترکیب، از پرسش‌نامه محقق ساخته استفاده شده است. ۲۴ عامل شناسایی شده براساس نظرات خبرگان در رابطه با ساختار پرسش‌نامه‌ها، مناسب بودن نحوه طراحی پرسش‌نامه‌ها، روشن بودن تعاریف عوامل به کار رفته و فهم پذیر بودن پرسش‌ها، ۱۰ عامل حذف و یا به‌علت همپوشانی در دیگر عامل‌ها ادغام شدند و در نتیجه ۱۴ عامل نهایی باقی ماند.

۴. استخراج اطلاعات متون: در پژوهش حاضر، اطلاعات منابع، دسته‌بندی و مرجع مربوط به هر منبع ثبت (شامل نام خانوادگی نویسنده و سالی که منبع منتشر شده است) و عوامل موجود در هر منبع استخراج شده است.

۵- تجزیه و تحلیل و ترکیب یافته‌های کیفی: در این مرحله، از روش تحلیل زمینه بهره گرفته شده است. در این پژوهش از مطالعه ۵۹ منبع انتخاب شده، ۴۰۲ کد شناسایی و پس از تحلیل کدها، کدهای ناقص یا نامرتب و همچنین کدهای تکراری کنار گذاشته شد. با توجه به هم‌معنی بودن برخی از آنها، همپوشانی لازم انجام و در نهایت ۲۴ کد یا مفهوم استخراج شد؛ سپس با در نظر گرفتن مفهوم این کدها، آنها در یک مفهوم مشابه به‌عنوان شاخص دسته‌بندی شدند که در نهایت ۱۴ عامل مرتبط با آشفتگی اجتماعی شناسایی شد؛

۶. کنترل کیفیت: در گام ارزیابی کیفیت مطالعات، بررسی‌های اولیه و غربال‌سازی انجام شده به وسیله محققان مرتبط با پژوهش، ارزیابی کیفیت یافته‌ها (ثانویه/خارجی) با دو کدگذار مستقل (ارزیابی کمی) بررسی شد. اندازه‌گیری میزان توافق دو کدگذار با ضریب کاپای کوهن انجام شده. ضریب کاپای کوهن (۰/۷۸۴) در سطح معنی‌داری ($p < 0/05$) به

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

جدول ۱- عوامل مرتبط با آشفنگی ورزشگاه‌ها در حین مسابقات برگرفته از پیشینه موضوعی

Table 1- Factors related to stadums unrest taken from thematic literature

عوامل اولیه	منابع	عوامل اولیه	منابع	عوامل هابی نهایی
تفاوت‌ها در دو نقطه زمانی	نورا و همکاران ^۱ (2020)	نبود هماهنگی کارکردی نهادهای اجتماعی	نامور و همکاران (۱۳۹۲)	خصوصیات فردی
حساسیت به شرایط اولیه	هاجرو و همکاران ^۲ (2017)	نبود ساختمان‌های ضروری	بیرانوند و همکاران (۱۳۹۹)	توزیع ناعادلانه منابع
نظم پنهان در بی‌نظمی	روبرت و همکاران ^۳ (2020)	ورود سیاسیون به تصمیم‌گیری ورزشی	المیری (۱۳۸۷)	فقر اقتصادی
آشفنگی مکانی	مجتبایی و همکاران (۱۳۹۹)	توسعه تفکر برد-باخت در مسابقات	نادریان (۱۳۹۵)	گروه‌های غیررسمی
خصوصیات فردی	دی پالما و همکاران ^۴ (2017)؛ دلک و همکاران ^۵ (2022)	قومیت و تیم‌های ورزشی	ویس (۱۳۹۲)	وابستگی تیم‌ها به قومیت‌ها
تاریخچه خانوادگی	صادقی و پورغلامی (۱۳۹۹)؛ بجری گراد و کوهران (2008)	توافق نکردن بر ارزش‌های اساسی جامعه	نادریان (۱۳۹۵)	تفکر برد-باخت
هنجار نبودن توزیع متغیرها	دی پالما و همکاران (2017)؛ نامور و همکاران (۱۳۹۲)	آشفنگی فکری	تی ریل و همکاران ^۶ (2020)	وجود نداشتن شایسته‌سالاری
صنعت فرهنگ‌سازی	حسین‌پور (۱۳۹۶)	ناسازگاری‌های پایگاهی	وی کای ایساک ^۷ (2005)	عوامل بیرونی
به رسمیت نشناختن تنوع در جامعه	بیرانوند و همکاران (۱۳۹۹)	نبود خودمدیریتی	وارنر و همکاران (1993)	توافق نکردن بر ارزش‌ها
نابرابری‌های اجتماعی	نورا و همکاران (2020)	وجود نداشتن شایسته‌سالاری	صفری (۱۳۹۰)	سیاست‌زدگی ورزش
نبود عدالت در توزیع منابع	دی پالما و همکاران (2017)	فقر و نابرابری‌های اقتصادی		همکاری نکردن نهادها
قانون‌گذاری‌های غیر ضروری	مجتبایی و همکاران (۱۳۹۹)			قانون‌گذاری ضعیف
عوامل اثرگذار بیرونی	تی ریل و همکاران (2020)			نبود ساختمان‌های ضروری
رایج شدن شورش علیه قدرت				نبود هماهنگی با تحولات جهانی و گذار فرهنگی

¹ Noora et al.

² Hajro et al.

³ Roberts et al.

⁴ Di Palma et al.

⁵ Delk et al.

⁶ Tyreal et al.

⁷ Vukayibambe Isaac

یافته‌های پژوهش

بیش از یک نفر استفاده شود، هریک از خبرگان باید ماتریس موجود را تکمیل کنند؛ سپس از میانگین ساده نظرات استفاده و ماتریس ارتباط مستقیم X تشکیل داده می‌شود.

$$X = \begin{bmatrix} 0 & \dots & x_{n1} \\ \vdots & \ddots & \vdots \\ x_{1n} & \dots & 0 \end{bmatrix}$$

جدول ۲، ماتریس ارتباط مستقیم را نشان می‌دهد که همان مقایسات زوجی خبرگان است.

تحلیل علی روابط ساختاری مرتبط با عوامل مؤثر بر آشننگی ورزشگاه‌ها در حین مسابقات

گام‌های روش دیمتل

گام ۱: تشکیل ماتریس ارتباط مستقیم (M)

برای شناسایی الگوی روابط میان n معیار ابتدا یک ماتریس n×n تشکیل می‌شود. تأثیر عنصر مندرج در هر سطر بر عناصر مندرج در ستون در این ماتریس درج می‌شود. اگر از دیدگاه

جدول ۲- ماتریس ارتباط مستقیم

Table 2- Direct relationship matrix

C14	C13	C12	C11	C10	C9	C8	C7	C6	C5	C4	C3	C2	C1	شاخص
1	1/167	1	1	1/833	1/5	1/167	1/833	2/333	1/833	1/833	2	1/167	0	خصوصیات فردی
2/167	2	2/167	2/333	1/667	2/333	2	2/333	2/167	1/167	1/667	2/667	0	1/667	توزیع ناعادلانه منابع
2/667	2/333	2/333	2/333	3	1/667	2/5	2	2/667	1/833	1/5	0	2/333	2/333	فقر اقتصادی
1/833	1/667	2/167	1/833	1/833	2/5	2/667	2/333	2/5	1/833	0	1/833	1/167	1/667	استدلال قیاسی
1/667	2/833	2/667	2/5	2/333	2	2/5	1/833	3/167	0	1/833	2/667	1/667	2/333	وابستگی تیم‌ها به قومیت‌ها
2/167	2/667	2/5	2/167	2	2/667	2	1/833	0	2/5	3	2/167	2/333	2/667	تفکر برد-بخت
1/667	1/833	2/5	1/833	1/5	2/5	3	0	2/5	2/167	1/667	1/833	2	3	وجودنداشتن شایسته‌سالاری
2/5	2/833	3/167	2/833	3/167	2/667	0	3	2/667	3/333	1/833	2/667	1/833	0/833	عوامل اثرگذار بیرونی
1/667	1/833	2/333	2/5	1/667	0	2	1/667	2	1/833	1/833	3	2/667	2/333	توافق نکردن بر ارزش‌ها
2/833	2/5	2/333	2/167	0	2/167	2/667	2/333	2/833	2/667	2/167	2/333	2	2/167	سیاست‌زدگی ورزش
2/167	2/5	3	0	1/833	1/833	2/167	1/333	2/5	1/833	1/5	2/5	2/667	1/5	همکاری نکردن نهادها
3	3/167	0	3/167	2/167	3	2/833	2/167	2/5	2/333	2/667	2/333	3	1/5	قانون‌گذاری ضعیف
3	0	3/5	3/333	2/5	1/833	2/667	2/667	2	2	2	2	2/333	1/5	نبود ساختمندی‌های ضروری
0	2	2/167	2/5	2/167	2/167	2/167	1/667	2/167	2/167	2/167	2/167	2/333	0/833	تحوالات جهانی و گذار فرهنگی

گام ۲: نرمال کردن ماتریس ارتباط مستقیم

k تقسیم شود.

$$k = \max \left\{ \max_{j=1}^n \sum_{i=1}^n x_{ij}, \max_{i=1}^n \sum_{j=1}^n x_{ij} \right\}$$

$$N = \frac{1}{k} * X$$

برای نرمال‌سازی، ابتدا جمع تمامی سطرها و ستون‌های ماتریس ارتباط مستقیم محاسبه می‌شود. بزرگ‌ترین عدد مجموع سطرها و ستون‌ها با k نمایش داده خواهد شد. برای نرمال‌سازی باید تک‌تک درایه‌های ماتریس ارتباط مستقیم بر

جدول ۳- ماتریس ارتباط مستقیم نرمال شده

Table 3- Normalized direct correlation matrix

C14	C13	C12	C11	C10	C9	C8	C7	C6	C5	C4	C3	C2	C1	شاخص
0/03	0/034	0/03	0/03	0/054	0/044	0/034	0/054	0/069	0/054	0/054	0/059	0/034	0	خصوصیات فردی
0/064	0/059	0/064	0/069	0/049	0/069	0/059	0/069	0/064	0/034	0/049	0/079	0	0/049	توزیع ناعادلانه منابع
0/079	0/069	0/069	0/069	0/089	0/049	0/074	0/059	0/079	0/054	0/044	0	0/069	0/069	فقر اقتصادی
0/054	0/049	0/064	0/054	0/054	0/074	0/079	0/069	0/074	0/054	0	0/054	0/034	0/049	استدلال قیاسی
0/049	0/084	0/079	0/074	0/069	0/059	0/074	0/054	0/094	0	0/054	0/079	0/049	0/069	وابستگی تیم‌ها به قومیت‌ها
0/064	0/079	0/074	0/064	0/059	0/079	0/059	0/054	0	0/074	0/089	0/064	0/069	0/079	تفکر برد-باخت
0/049	0/054	0/074	0/054	0/044	0/074	0/089	0	0/074	0/064	0/049	0/054	0/059	0/089	وجودنداشتن شایسته‌سالاری
0/074	0/084	0/094	0/084	0/094	0/079	0	0/089	0/079	0/099	0/054	0/079	0/054	0/025	عوامل اثرگذار بیرونی
0/049	0/054	0/069	0/074	0/049	0	0/059	0/049	0/059	0/054	0/054	0/089	0/079	0/069	توافق نکردن بر ارزش‌ها
0/084	0/074	0/069	0/064	0	0/064	0/079	0/069	0/084	0/079	0/064	0/069	0/059	0/064	سیاست‌زدگی ورزش
0/064	0/074	0/089	0	0/054	0/054	0/064	0/039	0/074	0/054	0/044	0/074	0/079	0/044	همکاری نکردن نهادها
0/089	0/094	0	0/094	0/064	0/089	0/084	0/064	0/074	0/069	0/079	0/069	0/089	0/044	قانون‌گذاری ضعیف
0/089	0	0/103	0/099	0/074	0/054	0/079	0/079	0/059	0/059	0/059	0/059	0/069	0/044	نبود ساختمندی‌های ضروری
0	0/059	0/064	0/074	0/064	0/064	0/064	0/049	0/064	0/064	0/064	0/064	0/069	0/025	تحولات جهانی و گذار فرهنگی

گام ۳: محاسبه ماتریس ارتباط کامل

ورزشگاه‌ها را در حین مسابقات نسبت به هم بررسی می‌کند.

$$T = \lim_{k \rightarrow +\infty} (N^1 + N^2 + \dots + N^k)$$

بعد از محاسبه ماتریس‌های نرمال، ماتریس روابط کل فازی با توجه به رابطه زیر به دست می‌آید. این گام یعنی ماتریس ارتباط کامل، میزان ارتباط بین شاخص‌های مرتبط با آشفستگی

جدول ۴- ماتریس ارتباط کامل

Table 4- Complete correlation matrix

C14	C13	C12	C11	C10	C9	C8	C7	C6	C5	C4	C3	C2	C1	شاخص
0/27	0/39	0/3	0/36	0/29	0/29	0/29	0/28	0/34	0/29	0/27	0/31	0/27	0/21	خصوصیات فردی
0/38	0/29	0/42	0/29	0/36	0/39	0/4	0/37	0/42	0/35	0/34	0/41	0/32	0/32	توزیع ناعادلانه منابع
0/43	0/39	0/47	0/41	0/43	0/41	0/45	0/4	0/47	0/4	0/37	0/38	0/42	0/37	فقر اقتصادی
0/37	0/44	0/42	0/45	0/36	0/39	0/41	0/37	0/42	0/36	0/29	0/39	0/35	0/32	استدلال قیاسی
0/42	0/38	0/48	0/39	0/42	0/43	0/46	0/4	0/49	0/36	0/39	0/46	0/41	0/38	وابستگی تیم‌ها به قومیت‌ها
0/43	0/46	0/48	0/46	0/42	0/45	0/45	0/4	0/41	0/43	0/42	0/45	0/42	0/39	تفکر برد-باخت
0/39	0/46	0/45	0/46	0/37	0/41	0/44	0/32	0/45	0/39	0/36	0/41	0/39	0/37	وجودنداشتن شایسته‌سالار
0/48	0/4	0/54	0/42	0/49	0/49	0/44	0/47	0/53	0/49	0/42	0/51	0/45	0/38	عوامل اثرگذار بیرونی
0/38	0/5	0/43	0/52	0/37	0/34	0/41	0/36	0/42	0/37	0/35	0/43	0/4	0/35	توافق نکردن بر ارزش‌ها
0/46	0/4	0/49	0/43	0/37	0/44	0/47	0/42	0/5	0/44	0/4	0/46	0/43	0/38	سیاست‌زدگی ورزش
0/4	0/46	0/46	0/47	0/38	0/39	0/42	0/36	0/44	0/38	0/35	0/43	0/4	0/33	همکاری نکردن نهادها
0/49	0/42	0/46	0/36	0/46	0/5	0/51	0/45	0/52	0/46	0/44	0/5	0/48	0/39	قانون‌گذاری ضعیف
0/47	0/51	0/52	0/53	0/44	0/44	0/48	0/44	0/48	0/43	0/4	0/46	0/44	0/37	نبود ساختمندی‌های ضروری
0/33	0/4	0/43	0/5	0/38	0/39	0/41	0/36	0/43	0/38		0/41		0/31	تحولات جهانی و گذار فرهنگی

گام ۴: محاسبه ماتریس ارتباط داخلی

تمامی مقادیر ماتریس T که کوچک‌تر از ۰/۴۰۹ باشند، صفر می‌شوند، یعنی آن رابطه علی در نظر گرفته نمی‌شود؛ بنابراین الگوی روابط معنی‌دار به صورت جدول ۵ است. در این گام، ارتباط شاخص‌هایی حذف شده است که در گام ارتباط کامل کمتر از مقدار ۰/۴۰۹ بود و تنها شاخص‌هایی در ماتریس

ارتباط داخلی ذکر شده است که مقدار آنان از ۰/۴۰۹ بیشتر بوده است. تحلیل نتایج این گام به این صورت است: شاخص‌هایی که مقدار ارتباط زوجی آنان از مقدار ۰/۴۰۹ بالاتر بوده است، با هم ارتباط معنادار علی و بنیادی دارند و شاخص‌هایی که مقدار آن مساوی با صفر است، ارتباط علی بین شاخص‌ها براساس نظر خبرگان وجود ندارد.

جدول ۵- الگوی روابط معنی‌دار

Table 5- Pattern of meaningful relationships

C14	C13	C12	C11	C10	C9	C8	C7	C6	C5	C4	C3	C2	C1	شاخص
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	خصوصیات فردی
0	0	0/42	0/41	0	0	0	0	0/42	0	0	0/41	0	0	توزیع ناعادلانه منابع
0/43	0/44	0/47	0/45	0/43	0/41	0/45	0	0/47	0	0	0	0/42	0	فقر اقتصادی
0	0	0/42	0	0	0	0/41	0	0/42	0	0	0	0	0	استدلال قیاسی
0/42	0/46	0/48	0/46	0/42	0/43	0/46	0	0/49	0	0	0/46	0	0	وابستگی تیم‌ها به قومیت‌ها
0/43	0/46	0/48	0/46	0/42	0/45	0/45	0	0/41	0/43	0/42	0/45	0/42	0	تفکر برد- باخت
0	0	0/45	0/42	0	0/41	0/44	0	0/45	0	0	0/41	0	0	وجودنداشتن شایسته‌سالاری
0/48	0/5	0/54	0/52	0/49	0/49	0/44	0/47	0/53	0/49	0/42	0/51	0/45	0	عوامل اثرگذار بیرونی
0	0	0/43	0/43	0	0	0	0	0/42	0	0	0/43	0	0	توافق‌نکردن بر ارزش‌ها
0/46	0/46	0/49	0/47	0	0/44	0/47	0/42	0/5	0/44	0	0/46	0/43	0	سیاست‌زدگی ورزش
0	0/42	0/46	0	0	0	0/42	0	0/44	0	0	0/43	0	0	همکاری‌نکردن نهادها
0/49	0/51	0/46	0/53	0/46	0/5	0/51	0/45	0/52	0/46	0/44	0/5	0/48	0	قانون‌گذاری ضعیف
0/47	0	0/52	0/5	0/44	0/44	0/48	0/44	0/48	0/43	0	0/46	0/44	0	نبود ساختمندی‌های ضروری
0	0	0/43	0/42	0	0	0/41	0	0/43	0	0	0	0	0	تحولات جهانی و گذار فرهنگی

گام ۵: خروجی نهایی

با توجه به D و R، مقادیر D+R و D-R به دست آورده می‌شود که به ترتیب نشان‌دهنده میزان تعامل و قدرت تأثیرگذاری عوامل اند. خروجی نهایی در جدول (۶) آمده است. خروجی نهایی در واقع تبیین و تحلیل ساختارهای علی - معلولی مرتبط با آشفستگی ورزشگاه‌ها در حین مسابقات است که برای پاسخ به این سؤال، از شاخص D-R استفاده

می‌شود. در صورتی که این شاخص مثبت باشد، به معنایی علی بودن آن ساختار و در صورتی که مقدار این شاخص منفی باشد، به معنای معلولی بودن آن ساختار است. همچنین هرچه مقدار شاخص D-R به یک نزدیک‌تر باشد، به این معناست که ساختار نسبت به ساختارهای دیگر ارجحیت و وزن در تبیین علی پدیده آشفستگی اجتماعی تماشاگران و هواداران تیم‌های ورزشی از نظر خبرگان دارد.

جدول ۶- ساختارهای علی - معلولی آشفستگی

Table 6- The final output

R	D	D+R	D-R	ساختار	شاخص	علائم اختصاری
۴/۸۷	۳/۹۸	۸/۸۵	-۰/۸۸	معلولی	خصوصیات فردی	C1
۵/۵۵	۵/۲۷	۱۰/۸۲	-۰/۲۷	معلولی	توزیع ناعادلانه منابع	C2
۵/۹۹	۵/۸۸	۱۱/۸۸	-۰/۱۱	معلولی	فقر اقتصادی	C3
۵/۱۶	۵/۲۱	۱۰/۳۷	۰/۰۴	علی	استدلال قیاسی	C4
۵/۵۱	۶/۰۰	۱۱/۵۱	۰/۴۹	علی	وابستگی تیم‌ها به قومیت‌ها	C5
۶/۳۱	۶/۰۴	۱۲/۳۶	-۰/۲۷	معلولی	تفکر برد- باخت	C6
۵/۳۸	۵/۵۶	۱۰/۹۵	۰/۱۸	علی	وجودداشتن شایسته‌سالاری	C7
۶/۰۳	۶/۶۹	۱۲/۷۲	۰/۶۶	علی	عوامل اثرگذار بیرونی	C8
۵/۷۵	۵/۴۳	۱۱/۱۹	-۰/۳۲	معلولی	توافق‌نکردن بر ارزش‌ها	C9
۵/۵۴	۶/۱۹	۱۱/۷۴	۰/۶۵	علی	سیاست‌زدگی ورزش	C10
۶/۱۰	۵/۵۱	۱۱/۶۲	-۰/۵۸	معلولی	همکاری‌نکردن نهادها	C11
۶/۳۴	۶/۶۹	۱۳/۰۴	۰/۳۵	علی	قانون‌گذاری ضعیف	C12
۵/۸۹	۶/۲۶	۱۲/۱۶	۰/۳۷	علی	نبود ساختمندی‌های ضروری	C13
۵/۷۰	۵/۳۸	۱۱/۰۸	-۰/۳۱	معلولی	تحولات جهانی	C14

تفسیر نتایج روابط علی - معلولی

درجات بعدی براساس این شاخص قرار دارند. - میزان تأثیرپذیری متغیرها: جمع عناصر ستون (R) برای هر عامل، نشانگر میزان تأثیرپذیری آن عامل از دیگر عامل‌های سیستم است. در این تحقیق، قانون‌گذاری ضعیف از بیشترین تأثیرپذیری برخوردار است و تفکر برد و باخت، همکاری‌نکردن نهادی، عوامل اثرگذار بیرونی، فقر اقتصادی، نبود ساختمندی‌های ضروری، توافق‌نکردن ارزش‌ها، تحولات جهانی، توزیع ناعادلانه، سیاست‌زدگی، وابستگی تیم، نبود شایسته‌سالاری، خصوصیات فردی در درجات بعدی تأثیرپذیری قرار دارند. - بردار افقی (D + R) میزان تأثیر و تأثر عامل مدنظر در

با توجه به شکل (۲) و جدول (۶)، هر عامل از چهار جنبه بررسی می‌شود: - میزان تأثیرگذاری متغیرها: جمع عناصر هر سطر (D) برای هر عامل، نشانگر میزان تأثیرگذاری آن عامل بر دیگر عامل‌های سیستم است. در این تحقیق، قانون‌گذاری ضعیف از بیشترین تأثیرگذاری برخوردار است و عوامل اثرگذار بیرونی، نبود ساختمندی‌های ضروری، سیاست‌زدگی ورزش، تفکر برد و باخت، وابستگی تیم، فقر اقتصادی، نبود شایسته‌سالاری، همکاری‌نکردن نهادها، توافق‌نکردن ارزش‌ها، تحولات جهانی، توزیع ناعادلانه منابع، استدلال قیاسی و خصوصیات فردی در

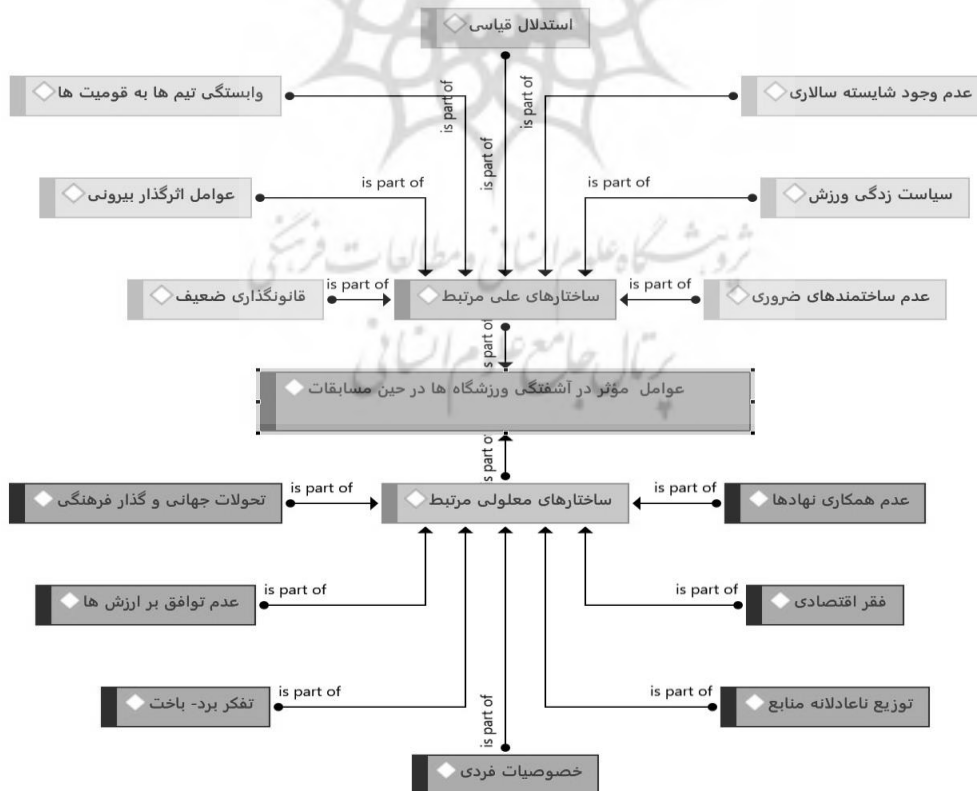
می‌شود و اگر منفی باشد، معلول محسوب می‌شود. در این تحقیق، استدلال قیاسی، وابستگی تیم‌ها به قومیت‌ها، وجود نداشتن شایسته‌سالاری، عوامل اثرگذار بیرونی، سیاست‌زدگی ورزش، قانون‌گذاری ضعیف، نبود ساختارهای ضروری جزء ساختارهای علی در بروز آشفته‌گی در ورزشگاه‌ها در حین مسابقات است و هشت عامل خصوصیات فردی، توزیع ناعادلانه منابع، فقر اقتصادی، تفکر برد- باخت، توافق نکردن بر ارزش‌ها، همکاری نکردن نهادها، تحولات جهانی و گذار فرهنگی جزء ساختارهای معلولی در ایجاد آشفته‌گی در ورزشگاه‌ها در حین مسابقات به حساب می‌آیند.

شکل زیر نیز، الگوی روابط معنی‌دار را نشان می‌دهد. این الگو در قالب یک نمودار است که در آن محور طولی مقادیر $D + R$ و محور عرضی براساس $D - R$ است. موقعیت و روابط هر عامل با نقطه‌ای به مختصات $(D + R, D - R)$ در دستگاه معین می‌شود. نمودار الگوی روابط (شکل ۲)، در واقع شماتیک و الگوی علی معلولی نتایج جدول (۶) است.

سیستم را نشان می‌دهد. به عبارت دیگر هرچه مقدار $D + R$ عاملی بیشتر باشد، آن عامل تعامل بیشتری با دیگر عوامل سیستم دارد. در این تحقیق، خصوصیات فردی، از بیشترین تأثیرگذاری برخوردار است و عوامل اثرگذار بیرونی، تفکر برد- باخت، نبود ساختارهای ضروری، سیاست‌زدگی ورزش، همکاری نکردن نهادها، وابستگی تیم‌ها به قومیت‌ها، توافق نکردن بر ارزش‌ها، تحولات جهانی، نبود وجود شایسته‌سالاری، توزیع ناعادلانه منابع، استدلال قیاسی و خصوصیات فردی در درجات بعدی براساس این شاخص قرار دارند.

- بردار عمودی $(D - R)$ قدرت تأثیرگذاری هر عامل را نشان می‌دهد

این شاخص، ملاک ما برای بررسی این سؤال است که کدام یک از شاخص‌های مرتبط با آشفته‌گی اجتماعی، جزء ساختارهای علی و کدام جزء ساختارهای معلولی اند؟ به‌طور کلی اگر $D - R$ مثبت باشد، متغیر یک متغیر علی محسوب

شکل ۲- الگوی دیمتل

Fig 2- Pattern dematel

خلاصه و نتیجه

میدان‌های ورزشی، سرشار از زیبایی و هنرمایی ورزشکاران‌اند. اجرای حرکات ورزشی به صورت ماهرانه توسط ورزشکاران در میدان ورزش، هواداران و تماشاگران ورزش را به وجد می‌آورد؛ اما صحنه زیبای رقابت ورزشی گاه به وسیله تماشاگران و ورزشکاران با پرخاشگری و خشونت و رفتارهای هنجارشکن آلوده می‌شود. رعایت هنجارها و مقررات اجتماعی و احترام به حقوق شهروندی، یکی از اصول اولیه زندگی است. متأسفانه در ایران، هنوز این نوع اصول، به ویژه در هنگام برگزاری مسابقات ورزشی و در محیط‌های ورزشی به خوبی نهادینه نشده است. خشونت و پرخاشگری تماشاگران، از موضوعات مهم مطالعات روان‌شناسی و مدیریت ورزشی است (Roberts et al., 2020). این مطالعات نشان داده است که عوامل مختلفی بر بروز ناهنجاری‌های رفتاری تماشاگران در ورزشگاه‌ها مؤثرند (شریعی فیض‌آبادی، ۱۳۹۹).

نتایج تحلیل روابط علی-معلولی عوامل مرتبط با آشفستگی اجتماعی در ورزشگاه‌ها در حین انجام مسابقات، نشان داد استدلال قیاسی، وابستگی تیم‌ها به قومیت‌ها، وجود نداشتن شایسته‌سالاری، عوامل اثرگذار بیرونی، سیاست‌زدگی ورزش، قانون‌گذاری ضعیف، نبود ساختمان‌های ضروری جزء ساختارهای علی است. کشور ما فرهنگ و قومیت‌های مختلفی دارد و برخی از افراد بین فرهنگ و قومیت‌های مختلف تفرقه ایجاد می‌کنند. این عمل به ورزش و ورزشگاه‌ها وارد و باعث ایجاد حواشی و حساسیت برای باشگاه‌ها و تیم‌های فوتبال شده است؛ زیرا افراد می‌خواهند تفاوت‌های قومیتی و فرهنگی خود را در قالب تیم‌های ورزشی به رخ یکدیگر بکشند که این امر یکی از علت‌های ایجاد آشفستگی در ورزشگاه‌هاست (امیری و علوی وفا، ۱۳۹۵؛ فاضلی و اسداللهی، ۱۳۹۹). از طرف دیگر، قانون‌گذاری در این حیطه ورزش ضعیف است و قانون خاصی برای برخورد با افرادی وجود ندارد که موجب آشفستگی در ورزشگاه‌ها می‌شوند. همچنین این خلأ قانونی هم در بخش هواداران و تماشاگران و هم در بخش لیدرهای آنها وجود دارد (نادریان

جهرمی و اخوان، ۱۴۰۰). افزون بر ضعف‌های قانونی، ورزش و رویدادهای ورزشی به شدت تحت تأثیر عوامل سیاسی قرار دارند (Seippel et al., 2018). این عوامل در بروز رفتارهای هنجارشکن در ورزشگاه‌ها نقش بسزایی دارند. نارضایتی افراد از عملکرد و سیاست مسئولان و وجود نداشتن فضای مناسب برای آزادی بیان، موجب می‌شود که برخی از افراد از فضا و شرایط حاکم در ورزشگاه‌ها استفاده کنند و به نوعی اعتراض خود را نسبت به سیاست‌های حاکم نشان دهند.

ساختار معلولی در بروز رفتارهای هنجارشکن و آشفستگی ورزشگاه‌ها نیز، شامل خصوصیات فردی، توزیع ناعادلانه منابع، فقر اقتصادی، تفکر برد-باخت، توافق نکردن بر ارزش‌ها، همکاری نکردن نهادها، تحولات جهانی و گذار فرهنگی می‌شود. زمانی که تماشاگران احساس کنند بی‌انضباطی و هرج و مرج در جامعه وجود دارد، یا به تعبیر دیگر در جامعه بی‌عدالتی و نبود شایسته‌سالاری و سیاست‌زدگی و قومیت‌گرایی وجود دارد، در چنین شرایطی احترام به قانون جایگاهی ندارد و تماشاگران چنین استدلال می‌کنند که گفتارها و رفتارهای خشن و نابهنجار در ورزشگاه‌ها، عادی جلوه می‌کند. این یافته با نتایج تحقیقات فاضلی و اسداللهی (۱۳۹۹)، المیری (۱۳۸۷) و دانی‌هو و همکاران^۱ (2002) همخوانی دارد. تأکید بیش از حد مریبان و مدیران باشگاه‌ها و تیم‌های ورزشی به برد و کسب نتیجه به هر قیمت، تأثیرپذیری تماشاگران از مریبان و ورزشکاران پرخاشگر، انگیزندگی بیش از حد و گاهی فشار مطبوعات و رسانه‌های گروهی، از علل بروز خشونت و پرخاشگری در مسابقات ورزشی محسوب می‌شود (Molero Pilar et al., 2019). نتایج تحقیق نشان داد قومیت‌گرایی در بروز رفتارهای خشونت‌آمیز در بین تماشاگران در مسابقات مؤثرند. به عبارت دیگر با افزایش قومیت‌گرایی افراطی در بین تماشاگران، میزان رعایت هنجارهای اجتماعی و قوانین و مقررات در محیط‌های ورزشی کمتر می‌شود؛ بنابراین با تقویت ارزش‌های ملی و هنجارهای اجتماعی در ورزشگاه‌ها و تأکید بر رعایت اصول بازی‌های جوانمردانه و توسعه ارزش‌های اخلاقی و پهلوانی،

^۱. Donihue

شاخص‌های رفتاری، گفتاری و شیوه‌های تعامل مسئولان و پلیس با تماشاگران دقیقاً مشخص شود و نسبت به آموزش آن از طریق برگزاری جلسات آموزش‌های عمومی و کارگاه‌های آموزشی اقدام کنند.

منابع فارسی

- المیری، م. (۱۳۸۷). *بررسی عوامل مؤثر بر حضور تماشاگران فوتبال شهر تهران در استادیوم*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده تربیت‌بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه اصفهان.
- الهی‌منش، م. ح. و معصومی، م. (۱۳۹۷). *بررسی جامعه‌شناختی عوامل مؤثر بر بروز رفتارهای ناهنجار در میان تماشاگران فوتبال، مطالعه موردی: تماشاگران تیم‌های استقلال و پرسپولیس حاضر در ورزشگاه آزادی در سال ۱۳۹۷*. پژوهش اجتماعی، ۱۰ (۴۶)، ۷۸-۹۸.
- امیری، ا. و علوی وفا، ح. (۱۳۹۵). *علل پدیداری بحران تیم فوتبال تراکتورسازی تبریز و عملکرد سپاه عاشورا در مدیریت آن*. مدیریت بحران و وضعیت‌های اضطراری، ۲۸ (۴)، ۱۰۵-۱۴۰. <https://civilica.com/doc/1395971>
- آقازاده، ا؛ حسینی، ب. و عبادی بارین، ح. (۱۴۰۰). *خشونت ورزشی در هواداران فوتبال: نقش هیجان خواهی و هوش فرهنگی با میانجیگری آستانه تحمل*. *مطالعات روان‌شناسی ورزشی*، ۱۰ (۳۷)، ۸۵-۱۰۶. <https://doi.org/10.22089/spsyj.2019.7662.1825>
- بیرانوند، ر؛ یاراحمدی، ح. و میلانی، ع. (۱۳۹۹). *تحلیل پیشگیری رشدمدار از جرم در نظام حقوقی ایران*. *پژوهش‌های دانش انتظامی*، ۲۲ (۲)، ۱۰۰-۱۲۳. <https://civilica.com/doc/1148091>
- جزینی، ع. و عرب‌سرخی، ح. (۱۳۹۶). *شناسایی عوامل مؤثر بر کنترل انتظامی و اجتماعی لیگ برتر فوتبال در شهرآورد پایتخت*. *مطالعات مدیریت ورزشی*، ۹ (۴۴)، ۱۷۴-۱۵۵. [10.22089/smrj.2017.3102.1614](https://doi.org/10.22089/smrj.2017.3102.1614)
- جوادی، ح؛ علمی، م. و صباغ، ص. (۱۳۹۱). *بررسی عوامل مؤثر اجتماعی در احساس انومی اجتماعی در بین دانشجویان دانشگاه آزاد تبریز*. *مطالعات جامعه‌شناسی*، ۵ (۱۴)، ۲۹-۴۵.

تا حد زیادی از بروز آشفنگی در بین تماشاگران جلوگیری می‌کند. نتایج حاصل‌شده از این تحقیق با نظریه‌های انومی فرلینگ (۱۹۹۷) و ناکامی منزلی مولرو پیلار و همکاران^۱ (۲۰۱۹) فرصت‌های نامشروع افتراقی، نظریه ساختاری فرصت و قانون‌گریزی در نظر بوم‌شناختی و نظریه انتخاب دانی‌هو و همکاران (۲۰۰۲) و نقوی و خادم (۱۳۹۹) مطابقت دارد. نتایج تحقیق نشان داد همکاری نهادهای اجتماعی با یکدیگر در کاهش آشفنگی در محیط‌های ورزشی در حین انجام مسابقات مؤثر است؛ یعنی با افزایش همکاری بین نهادهای اجتماعی و اشتراک ارزش‌ها، میزان رعایت هنجارهای رفتاری و قوانین از سوی تماشاگران بیشتر می‌شود. برای جلوگیری از بروز رفتارهای ناهنجار، کنترل بیشتر و نظام‌دار بر رفتارهای تماشاگران پیشنهاد می‌شود: ۱. تماشاگران متخلف، انتظار تنبیه داشته باشند. در این صورت رعایت هنجارهای رفتاری افزایش می‌یابد و این با نظرات سیمون (۲۰۱۰) و ایما^۲ (۲۰۱۳) و نظریه‌های بی‌سازمانی اجتماعی و نظریه کنترل اجتماعی مطابقت دارد؛ ۲. کانون هواداران تیم‌ها و باشگاه‌های ورزشی به‌صورت نظام‌دار تشکیل شود و در تدوین منشور اخلاقی متناسب با شرایط فرهنگی جامعه ایران مشارکت جدی و مؤثر داشته باشند؛ ۳. طی یک فرآیند نظام‌دار و مستمر، تماشاگران خوب و قانون‌پذیر از طریق کانون هواداران شناسایی و تشویق شوند و همچنین مدیران باشگاه‌ها و ورزشگاه‌ها، تسهیلاتی را براساس قانون برای تماشاگران ورزشی به‌عنوان شهروند خوب در نظر بگیرند؛ ۴. پلیس مردمی به‌وسیله کانون هواداران از میان تماشاگران تشکیل و تمهیدات لازم برای هر مسابقه توسط مسئولان انجام گیرد و به برنامه‌ریزی‌های دقیق و مناسب قبل از مسابقه براساس قوانین و استانداردها اهتمام ورزند؛ ۵. تفکرات برد - باخت تا جایی که ممکن است به‌وسیله مربیان و مدیران و بازیکنان دامن زده نشود و ماهیت مشارکت ورزشی و لذت‌بردن از مسابقه تبلیغ شود؛ ۶. حقوق تماشاگران در محیط‌های ورزشی چه قبل از برگزاری مسابقات و چه در حین مسابقات براساس

^۱. Molero Pilar et al.

^۲. Emma

- حسین‌پور، ج. (۱۳۹۶). بررسی عوامل مؤثر بر پیشگیری اجتماعی از جرم سرقت منازل. *پژوهش‌نامه نظم و امنیت اجتماعی*، ۱۰(۴۰)، ۱۶۵-۱۸۲. magiran.com/p1237502
- حیدر نژاد، ع. ر.؛ افخمی مصطفوی، م. ا. و مقیمی، م. (۱۴۰۰). بررسی عوامل مؤثر بر قانون‌گریزی و ارائه راهکارهای پیشگیرانه (مورد مطالعه: شهر گرگان). *پژوهش‌های دانش‌انتظامی*، ۲۳(۲)، ۱۳۰-۱۵۲. JR_POK-23-2_004
- فاضلی، ح. و اسداللهی، ر. (۱۳۹۹). ورزش و سیاست در ایران: روایتی از قوم‌گرایی نژادگرا در بستر ورزش. *سیاست*، ۵۰(۲)، ۶۸۳-۶۶۹. 10.22108/ssoss.2017.100575.0
- فرهمنده، م. و نجفی، ک. (۱۳۹۷). بررسی عوامل مؤثر بر منازعات بین قومی لک و لر در شهر خرم‌آباد. *پژوهش‌های راهبردی امنیت و نظم اجتماعی*، ۱۷(۱)، ۶۴-۴۳. 10.22108/ssoss.2017.100575.0
- شریعتی فیض‌آبادی، م. (۱۳۹۹). شناسایی مؤلفه‌های بروز ناهنجاری در ورزشگاه‌های ایران، مطالعه موردی: لیگ برتر فوتبال. *مطالعات راهبردی ورزش و جوانان*، ۱۹(۴۹)، ۱۷۷-۱۹۶.
- صادقی، ع. و پورغلامی، م. ر. (۱۳۹۹). تحلیلی بر عناصر محیطی مؤثر بر احساس امنیت زنان در فضاهای شهری مورد مطالعه: شهرری. *پژوهش‌های انتظامی - اجتماعی زنان و خانواده*، ۸(۲)، ۶۹-۸۵. magiran.com/p2237308
- صفری، ب. (۱۳۹۰). نظریه آشفستگی و آشفستگی اجتماعی در ایران. *مطالعات اجتماعی ایران*، ۵(۴)، ۶۲-۸۵. 20.1001.1.20083653.1390.5.4.4.5
- طالبی، ا. و علیزاده، س. (۱۳۹۷). مطالعه پدیدارشناختی تجربه تبعیض و نابرابری قومی در بین دانشجویان کرد در دانشگاه‌های ایران. *جامعه‌شناسی ایران*، ۱۹(۴)، ۱-۲۵. 20.1001.1.17351901.1397.19.4.1.2
- عباس‌زاده، م.؛ عابدینی، ع.؛ حسینی، م. ر. و مبارک بخشایش، م. (۱۳۹۱). آشفستگی اجتماعی و رعایت قوانین راهنمایی و رانندگی (مورد مطالعه: رانندگان شهر تبریز). *پژوهش‌های راهبردی در مسائل اجتماعی ایران*، ۱(۴)، ۱۹-۳۸. <https://dori.net/dor/20.1001.1.23221453.1391.1.4.4.7>
- فتحی، س. (۱۳۹۸). بررسی عوامل مؤثر بر رفتار انومیک در میان هواداران فوتبال. *مطالعات فرهنگی - اجتماعی المپیک*، ۱(۱)، ۱۰۳-۷۳.
- قاسم‌نژاد، خ.؛ جزینی، ع. ر.؛ محمدی‌مقدم، ی. و هندیانی، ع. (۱۳۹۷). رابطه مسئولیت احتیاطی سازمان‌ها با پیشگیری اجتماعی از جرم. *پژوهش‌های دانش‌انتظامی*، ۲۰(۳)، ۱-۳۱. magiran.com/p1899429
- مجتبایی، ک.؛ نوابخش، م.؛ کلدی، ع. ر. و زارع مهدوی، ق. (۱۳۹۹). بررسی تغییر انسجام اجتماعی ناشی از مهاجرت ۵ در شهر قم. *پژوهش‌نامه نظم و امنیت اجتماعی*، ۱۳(۵۰)، ۵۱-۷۰. magiran.com/p2158009
- نادریان، م. (۱۳۹۵). *مبانی جامعه‌شناسی در ورزش*، تهران، انتشارات بامداد کتاب.
- نادریان جهرمی، م. و اخوان، ا. (۱۴۰۰). ارائه مدل عوامل مؤثر بر آشفستگی اجتماعی و تأثیر آن در رعایت هنجارهای رفتاری در ورزشگاه‌ها. *مطالعات راهبردی جامعه‌شناختی در ورزش*، ۱۸(۴)، ۱-۱۶. [DOI: 10.30486/4s.2022.1950746.1014](http://10.30486/4s.2022.1950746.1014)
- نامور، س.؛ زاهدی، م. ج. و زنجانی‌زاده، ه. (۱۳۹۲). تحلیل مقابله با شرارت از منظر نظریه آشفستگی (بررسی موردی طرح برخورد پلیس با شرارت خیابانی در خراسان شمالی). *پژوهش‌های تربیتی*، ۹(۳۷)، ۱-۳۱.
- نظری، ف.؛ لیبی، م. م.؛ امیری مظاهری، ا. م.، نیک‌آمال، م. (۱۳۹۶). مروری بر نظریه‌های جامعه‌شناختی در زمینه رابطه نظم اجتماعی و خشونت در ورزش (ارائه مدل نظری). *پژوهش‌های جامعه‌شناختی*، ۱۱(۳)، ۷۷-۱۰۰.
- نقوی، م. و خادم، ا. ر. (۱۳۹۹). بررسی نقش سرمایه اجتماعی بر شکل‌دهی رفتارهای مطلوب تماشاگران فوتبال با تأکید بر حضور زنان در ورزشگاه‌های ورزشی. *مطالعات راهبردی ورزش و جوانان*، ۲۱(۵۵)، ۲۱۱-۲۳۶. magiran.com/p2472416
- ویس، ا. (۱۳۹۲). *مبانی جامعه‌شناسی ورزش*، مترجم: کرامت‌اله راسخ، تهران: انتشارات نی.

References

Abbas Zadeh, M., Abedini, A., Hosni, M. R., & Mubarak Bakshaish, M. (2011). Social disorder and compliance with traffic laws (Case study: Drivers of Tabriz city). *Strategic Research on Social*

- ethnic groups in Khorramabad city. *Strategic Researches of Security and Social Order*, 7(1), 43-64. [In Persian]
- Fathi, S. (2018). Investigating factors affecting anomic behavior among football fans. *Journal of Olympic Social-Cultural Studies*, 1 (1), 103-73. [In Persian]
- Fazli, H., & Asadollahi, R. (2019). Sports and politics in Iran: A narrative of racist ethnocentrism in the context of sports. *Politics Quarterly*, 50 (2), 669-683. [In Persian]
- Freling, H. P. (1997). An analysis of the factor that influence fan attendance in minor league baseball games. microform publication. *International Instituiate for Sport and Human Performance*, 8(11), 98- 112. DOI: 10.1007/s11293-011-9274-2
- Ghasemi, F., & Keshkar, S. (2022). Providing a pattern for promoting cultural levels in Football Fans in Iran stadiums based on the views of experts. *Humanistic Approach to Sport and Exercise Studies*, 2(2), 220 – 235. 10.52547/hases.2.2.5
- Ghasemnejad, Kh., Jezini, A. R., Mohammadi Moghadam, Y., & Hindiani, A. (2017). The relationship between the precautionary responsibility of organizations and the social prevention of crime. *Journal of Police Science Research*, 20 (3), 1-31. [In Persian]
- Hajro, A., Gibson, C. B., & Pudelko, M. (2017). Knowledge exchange processes in multicultural teams: Linking organizational diversity climates to teams' effectiveness. *Academy of Management Journal*, 60(1), 345-372.
- Haideranjad, AR., Afkhami Mostafavi, MA., & Moghimi, M. (2020). Investigating factors affecting law evasion and providing preventive solutions (Case Study: Gorgan City). *Police Science Research Quarterly*, 23 (2), 130-152. [In Persian]
- Hosseinpour, J. (2016). Investigating the effective factors on social prevention of the crime of house theft. *Social Order and Security Research Journal*, 10 (40), 165-182. [In Persian]
- Javadi, H., Elmi, M., & Sabbagh, P. (2011). Investigating effective social factors in the feeling of social anomie among Tabriz Azad University students. *Sociological Studies*, 5(14), 29-45. [In Persian]
- Jezini, A., & Arab Sarhi, H. (2016). Identifying the effective factors on the police and social control of the premier football league in Shahrvard, the capital. *Sports Management Studies*, 9 (44), 155-174. [In Persian]
- Mares, D., & Blackburn, E. (2019). Major league baseball and crime: Opportunity, spatial patterns, and team rivalry at St. Louis cardinal games. *Journal of Sports Economics*, 20(7), 875-902. DOI: 10.1177/1527002518822702
- Mojtabai, K., Navabakhsh, H., Kaldi, A. R., & Zare Mahdavi, Q. (2019). Investigating the change of social cohesion due to migration in Qom city, *Research Journal of Social Order and Security*, 13 (50), 51-70. [In Persian]
- Problems in Iran*, 1(4), 19-38. [In Persian] <https://dorl.net/dor/20.1001.1.23221453.1391.1.4.4.7>
- Aghazadeh, A., Hosseini, B., & Ebadi Barbin, H. (2020). Sports violence in football fans: the role of sensation seeking and cultural intelligence with the mediation of tolerance threshold. *Sports Psychology Studies*, 10 (37), 85-106 [In Persian].
- Amiri, A., & Alavi Wafa, H. (2015). Phenomenal causes of the Tabriz Tractorsazi football team crisis and the performance of the Ashura Corps in its management. *Crisis Management and Emergency Situations*, 28, 105-140. [In Persian]
- Bakhshalipour, V., Khodaparst, S., & Rezaei Soofi, M. (2021). The pathology of spectators' behavior in sports stadiums. *Journal of New Studies in Sport Management*, 2 (3), 235-246. 10.22103/jnssm.2021.17287.1023
- Biranvand, R., Yarahmadi, H., & Milani, A. (2019). Analyzing growth-oriented prevention of crime in Iran's legal system. *Research Journal of Police Science*, 22 (2), 100-123. [In Persian]
- Bjerregaard, B., & Cochran, J. K., (2008). A Cross-national test of institutional anomie theory: do the strength of other social institutions mediate or moderate the effects of the economy on the rate of crime?. *Western Criminology Review*, 9(1), 31– 48. <https://doi.org/10.1123/ssj.27.1.54>
- Delk, D. W., Vaughn, M., & Hodge, S. R. (2022). Social justice research in physical education teacher education: contextualized in the united states. *Journal of Teaching in Physical Education*, 61 (2), 260-269. <https://doi.org/10.1123/jtpe.2021-0164>
- Di Palma, D., Raiola, G., & Tafuri, D. (2017). The strategic contribution of sport to the management of diversity. *Sport Science*, 10(1), 40-43. 10.1080/17408989.2018.1476476
- Donihue, M., Findlay, D., & Newberry, P. (2002). An analysis of attendance at major league baseball spring training games. *Journal of Sport and Economics*, 8(1), 39-61. 10.3390/diagnostics13152536
- Elahi Manesh, M.H., & Masoumi, M. (2019). Sociological investigation of factors influencing the incidence of abnormal behavior among football spectators, case study: (spectators of Esteghlal and Persepolis teams present at Azadi Stadium in 2019). *Social Research*, 10 (46), 78-98. [In Persian]
- ElMeiri, M. (2008). *Investigating factors influencing the attendance of football spectators in Tehran city stadium, master's thesis*, Faculty of Physical Education and Sports Sciences, University of Isfahan. [In Persian]
- Emma, R. (2013). Exploring the relationship between pedagogy and physical cultural studies: the case of new health imperatives in schools. *Journal of Social Studies, Humankinetics*, 28 (1), 64 – 84. DOI: 10.1123/ssj.28.1.64
- Farahmand, M., & Najafi, K. (2017). Investigating the effective factors on conflicts between Lak and Lor

- supporters). *Research on Humanities and Social Sciences*, 3(6), 148-157.
- Seippel, Ø., Dalen, H. B., Sandvik, MR., & Solstad, JM. (2018). From political sports to sports politics: on political mobilization of sports issues. *International Journal of Sport Policy and Politics*, 10 (4), 669-686.
- Sadeghi, A., & Pourgholami, M. R. (2019). An analysis of the environmental elements affecting women's sense of security in the studied urban spaces: Shahrari. *Journal of Police-Social Research of Women and Family*, 8 (2) 69-85. [In Persian]
- Safari, B. (2013). Chaos theory and social chaos in Iran. *Iranian Journal of Social Studies*, 5 (4), 62-85. [In Persian]
- Schimmel, N. (2016). Methodology and theory: The social imaginary and its moral order. *Presidential Healthcare Reform Rhetoric*, 21(9), 71-110. DOI: 10.1007/978-3-319-32960-4_3
- Shariati Faizabadi, M. (2019). Identifying the components of abnormality in Iran's stadiums, a case study: Premier League of Football. *Strategic Studies of Sports and Youth*, 19 (49), 177-196. [In Persian]
- Talebi, A., Alizadeh, S. (2017). A phenomenological study of the experience of ethnic discrimination and inequality among Kurdish students in Iranian universities. *Iranian Journal of Sociology*, 19 (4), 1-25. [In Persian]
- Tyreal, Y. Q., Jerred, J. W., & James, J., Zh. (2020). Push and pull factors in e-sports livestreaming: a partial least squares structural equation modeling approach. *International Journal of Sport Communication*, 13(4), 621-642. DOI: 10.1123/ijsc.2020-0001
- Tekin, D., & Kurland, J. (2019). Turkish football fans' perceptions of the legitimacy of crime prevention measures. *International Journal of Law, Crime and Justice*, 5(8), 56-68. DOI: 10.1016/j.ijlcrj.2019.06.002
- Yildirim, Y. (2017). The stadiums and football-supporters as the reflection of public thought in turkey: An interdisciplinary debate about the recent development of publicity in turkey. *The Transformation of Public Sphere*, 2(13), 239-252. DOI: 10.5771/9783845286303
- Vukayibambe Isaac, Kh. (2005). Deviant driving behavior: an epidemiological study. *African Journal of Criminology & Victimology*, 18(2), 21-29. <https://hdl.handle.net/10530/432>
- Warner, B., Glenn, D., & Pierce, L. (1993). Re-examining social disorganization theory using calls to the police as a measure of crime. *Criminology*, 31(9), 493- 518. DOI: 10.1111/j.1745-9125.1993.tb01139.x
- Weiss, A. (2012). *Basics of sociology of sports*, translated by Karamat Elah Rasakh, first edition, Tehran, Ney Publications. [In Persian]
- Williams, G, P. (1997). *Chaos theory tamed*. Washington: Joseph Henry Press.
- Mountjoy, M., Brackenridge, C., Arrington, M., Blauwet, Ch., Carska-Sheppard, A., Fasting, K., Kirby, S., Leahy, T., Marks, S., Martin, K., Starr, K., Tiivas, A., & Budgett, R. (2016). International Olympic Committee consensus statement: Harassment and abuse (non-accidental violence) in sport. *British Journal of Sport Medicine*, 50 (17), 1019-1029.
- Molero Pilar, P., & Carmona Rafael, M., Ortega Félix ORCID, Z., Valero Gabriel, G. (2019). Impact of sports mass media on the behavior and health of society. A systematic review. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 16 (3), 1-12. [10.3390/ijerph16030486](https://doi.org/10.3390/ijerph16030486)
- Naderian Jahromi, M. (2015). *Basics of sociology in sports*, Tehran, Bammad Ketab Publications. [In Persian]
- Naderian Jahromi M., & Akhavan, E. (2021). Presenting a model of factors affecting social unrest and its effect on observing behavioral norms in stadiums. *Journal of Strategic Sociological Studies in Sport*, 1(1), 4-18. Doi: 10.30486/4S.2022.1950746.1014 [In Persian].
- Namur, S., Zahedi, M. J., & Zanzanjadeh, H. (2012). Analysis of dealing with evil from the perspective of chaos theory (A case study of the plan of police to deal with street evil in North Khorasan). *Educational Research Quarterly*, 9 (37), 1-31. [In Persian]
- Noora J. R., & McDougall, M. (2020). Beyond health and happiness: An exploratory study into the relationship between craftsmanship and meaningfulness of sport. *Sociology of Sport Journal*, 37(4), 1-10. DOI: [10.1123/ssj.2020-0047](https://doi.org/10.1123/ssj.2020-0047)
- Naqavi, M., & Khadim, A.R. (2019). Investigating the role of social capital on the formation of desirable behaviors of football spectators with an emphasis on the presence of women in sports stadiums. *Strategic Studies of Sports and Youth*, 21 (55), 211-236. [In Persian]
- Nazari, F., Labibi, M. M., Amiri Mazaheri, AM., & Nik Amal, M. (2016). A review of sociological theories on the relationship between social order and violence in sports (providing a theoretical model). *Sociological Research*, 11 (3), 77-100. [In Persian]
- Roberts, V., Sojo, V., & Grant, F. (2020). Organisational factors and nonaccidental violence in sport: A systematic review. *Sport Management Review*, 23 (1), 8-27.
- Sandelowski, M., & Barroso, J. (2016). *Handbook for synthesizing qualitative research*. Springerpublishing company, 87-90.
- Simon, D. (2010). Power, politics and "sport for development and peace": Investigating the utility of sport for international development. *In Sociology of Sport Journal*, 27 (1), 54 - 75. <https://doi.org/10.1123/ssj.27.1.54>
- Setyowati, N. (2013). Violent behavior in football (Social phenomenon in the fooball-surabaya bonek